

Svar på IAF-rapport

**Rapport – 2025:6 Försäkringskassans verkställande av
Arbetsförmedlingens avstängningsbeslut (begäran om
kompletterande redogörelse)**

Datum: 2025-12-15

Svar på IAF-rapport om Försäkringskassans verkställande av avstängningsbeslut

FK 2025/011700

Innehåll

Sammanfattning	3
Kompletterande redogörelse	3
Bakgrund till tolkningen	3
Tillämpning i styrande dokument.....	3
Redogörelse för tolkningen.....	3

Sammanfattning

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har begärt en kompletterande redogörelse utifrån det svar som Försäkringskassan lämnade på rapport 2025:6 Försäkringskassans verkställande av Arbetsförmedlingens avstängningsbeslut. Begäran gäller den tolkning som Försäkringskassan har gjort av ändringsregeln i 113 kap. 3 § socialförsäkringsbalken, SFB.

Tolkningen uppstod som svar på frågor från verksamheten om hur Försäkringskassan skulle hantera situationen att beslut om sanktioner kommit in retroaktivt. Tolkningen innebär att ett beslut om avslag på grund av sanktion inte kan ändras utifrån SFB 113 kap. 3 § när ett retroaktivt beslut med ett tidigare händelsedatum kommer in.

Kompletterande redogörelse

Bakgrund till tolkningen

Tolkningen formulerades under första halvåret år 2023 utifrån frågor om hur handläggare ska hantera att beslut om sanktioner från Arbetsförmedlingen kommer in retroaktivt till Försäkringskassan. Den huvudsakliga frågan var om Försäkringskassan kan ändra det tidigare beslutet med stöd av 113 kap. 3 § socialförsäkringsbalken, SFB.

Tillämpning i styrande dokument

I vägledningen (2017:2) ersättningar till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser version 12 s. 79 framgår följande:

”Om besluten om avstängning kommer i ordning utifrån händelsedatum ska vi om möjligt verkställa dem i den ordning som grunden för avstängningen inträffade.”

Detta syftar på att det ibland kan vara omöjligt att verkställa ett beslut i rätt ordning på grund av efterföljande beslut, och att det behöver finnas en flexibilitet kring detta. Vi har inte gått in på detaljer då vi i princip undviker att beskriva ”felhantering” i styrande dokument som vägledningen. Det innebär dock en risk för att ärenden hanteras olika. Tolkningen innebär också att det kan vara svårt att maskinellt beräkna kalenderspärren för efterföljande beslut.

Den här problematiken som uppstår delvis på grund av att stort antal sanktioner som behöver utredas är en av anledningarna till att Försäkringskassan har begärt en översyn av regelverket för sanktioner.¹

Redogörelse för tolkningen

Enligt 6 kap. 10 § FEA² gäller en avstängning från och med den dag då grunden för avstängningen inträffade (händelsedatumet). Om grunden för avstängning inträffar under en pågående avstängning gäller avstängningen dock från utgången av den föregående avstängningen, det vill säga efter att kalenderspärren har passerat eller avstängningsdagarna har verkställts (se vägledning [2017:2] ersättningar till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser v. 10 s. 60)³.

När Försäkringskassan tar emot ett avstängningsbeslut för vilket händelsedatum är till exempel den 31 oktober år 1, men som kommit in från Arbetsförmedlingen först i mars påföljande år, kan avstängningen börja gälla först den 31 oktober år 1. Skulle det den 31 oktober år 1 finnas en pågående avstängning börjar avstängningen däremot gälla först

¹ Rapport – Förslag till mindre regeländringar som kan minska felaktiga utbetalningar, göra det enklare för enskilda att göra rätt och effektivisera handläggningen inom socialförsäkringen (FK 2024/002299)

² Förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

³ Då gällande version 10 av vägledningen.

efter den föregående avstängningen har verkställts eller kalenderspärren för den föregående avstängningen har löpt ut.

I samma exempel har deltagaren hypotetiskt misskött sig på nytt efter den 31 oktober år 1 och detta har lett till ytterligare två avstängningar, en med händelsedatum den 14 november år 1 och en med händelsedatum den 14 december år 1. Dessa avstängningar har i samma exempel redan verkställts när vi får Arbetsförmedlingens beslut om avstängning med händelsedatum den 31 oktober år 1.

Avstängningarna med händelsedatum den 14 november och 14 december kan tidigast börja gälla från och med respektive datum. Eftersom dessa datum ligger senare än den 31 oktober kan avstängningarna inte ha varit pågående den 31 oktober. De kan därmed inte påverka vilket datum som avstängningen med händelsedatum den 31 oktober har börjat gälla och därmed inte heller när kalenderspärren för den avstängningen har börjat löpa (se 6 kap. 10 och 11 §§ FEA).

Frågan uppstår då om det finns skäl för att ändra besluten om ersättning genom vilka avstängningarna med händelsedatum den 14 november och 14 december har verkställts. Det Försäkringskassan i så fall skulle anse är oriktigt i besluten och som därför ska ändras är vilka avstängningsdagar som har verkställts, det vill säga byta verkställda avstängningsdagar hänförliga till händelsedatumen 14 november och 14 december mot ej verkställda avstängningsdagar hänförliga till händelsedatumet den 31 oktober.

Eftersom det inte handlar om ett skrivfel, räknepfel eller annat sådant förbiseendefel kan beslutet inte rättas med stöd av 113 kap. 3 § p. 1. SFB. För att det ska finnas skäl för ändring enligt 113 kap. 3 § p. 2 eller p. 3 krävs att beslutet har blivit oriktigt. Med det menas att utgången i ärendet är oriktig (se vägledning [2018:1] rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen v. 4 s. 17)⁴. Även om utgången i ärendet är oriktig får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel när det gäller en förmån som har förfallit till betalning (113 kap. 5 § SFB)⁵.

Försäkringskassans beslut i ovan exempel avser deltagarens rätt till ersättning för dagar i program. Att byta ut avstängningsdagar från besluten med händelsedatum den 14 november och 14 december år 1 mot avstängningsdagar från beslutet med händelsedatum den 31 oktober år 1 innebär inte någon skillnad för utgången i sådana ärenden. Följden är att deltagaren får ersättning för samma dagar och med samma belopp. Besluten var inte heller oriktiga när de fattades utan har grundats på det beslutsunderlag som Arbetsförmedlingens avstängningsbeslut utgör, vilket inte ändrats. Därför bedömer Försäkringskassan inte att besluten genom vilka avstängningarna har verkställts är oriktiga. Det finns därmed inte heller skäl att ändra dem. Att ändra besluten skulle dessutom innebära att fler avstängningsdagar kan verkställas, eftersom färre avstängningsdagar då skulle förfalla pga. kalenderspärren. Ändringen kan därför anses vara till den enskildes nackdel enligt 113 kap. 5 § SFB, vilket i sig utgör hinder för ändring.

Slutsatserna framstår därtill som rimliga med hänsyn till att deltagaren inte ska bära nackdelen av att Arbetsförmedlingen inte har hanterat ärendena om avstängningar med den skyndsamhet som uppenbarligen krävs för att undvika att situationer som den beskrivna ska uppstå. Konsekvenserna av detta är något som myndigheterna bör bära och inte den enskilde.

⁴ Då gällande version 4 av vägledningen.

⁵ Detta skrevs innan reglerna kring ändring justerades i november 2024. Numera framgår det av 11 kap. 1 § andra stycket FEA att vid tillämpning av 113 kap. 5 § SFB ska det som anges om en förmån som har förfallit till betalning i stället gälla ersättning som har betalats ut.

För Försäkringskassans tillämpning innebär detta sammanfattat att datumet när avstängningen börjar gälla och kalenderspärren börjar löpa inte påverkas av avstängningar vars händelsedatum inträffat senare. Det finns inte heller skäl att ändra tidigare fattade beslut om ersättning genom vilka avstängningsdagar verkställts. När Försäkringskassan har mottagit Arbetsförmedlingens avstängningsbeslut med händelsedatum den 31 oktober år 1 får Försäkringskassan därför verkställa de avstängningsdagar som kan verkställas innan kalenderspärren löpt ut. De avstängningsdagar som inte kan verkställas förfaller.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Andreas Spång i närvaro av verksamhetsområdeschef David Fridlund och verksamhetsutvecklare Mikael Sundberg, den senare som föredragande.

Andreas Spång

Mikael Sundberg